THE PERSPECTIVE OF NEW ERA SCIENCES
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
www.global-science-review.com
editor@global-science-review.com

RANGLARNING INSON RUHIYATIGA VA KIYIM TANLOVIGA TA'SIRI

Muallif:Rahimjonova Lola Ilhomjon qizi
Ilmiy rahbar:Yusupov Dilshodbek
Ta'lim muassasasi:Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti Namangan filiali
Yo'nalish:Dizayn

Annotatsiya

Ushbu maqolada ranglarning inson ruhiy holati,kayfiyati va kiyim tanlash jarayoniga ta'siri yoritiladi.Ranglarning hissiy estetik xususiyatlari,ularning kiyim dizaynidagi o'rni hamda insonning individual uslubini shakllantirishdagi ahamiyati o'rganiladi. Shuningdek,libos yaratishda ranglar uyg'unligi,rang tanlashga ta'sir etuvchi omillar va zamonaviy moda yo'nalishlarida ranglardan foydalanish masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar:rang,ruhiyat,kiyim dizayni,rangshunoslik,moda,rang uyg'unligi,libos,estetik did,individual uslub.

KIRISH:

Rang inson hayotining ajralmas qismi bo‘lib, atrof-muhitni idrok etish, buyumlarni baholash va estetik taassurot hosil qilishda muhim ahamiyatga ega. Inson kundalik hayotida ranglar bilan doimiy ravishda munosabatda bo‘ladi. Tabiat, me'morchilik, san'at va kiyim-kechak kabi sohalarda ranglardan foydalanish insonning hissiy holati va dunyoqarashi bilan bog‘liqdir.

Ayniqsa, kiyim tanlash jarayonida rang muhim o‘rin egallaydi. Libos insonning tashqi ko‘rinishini shakllantirish bilan birga, uning didi, kayfiyati va o‘ziga xosligini namoyon etish vositasi ham hisoblanadi. Ayrim insonlar yorqin va ko‘zga tashlanadigan ranglarni afzal ko‘rsa, boshqalar sokin, neytral va klassik ranglarga ko‘proq e'tibor beradi. Bunday farqlar shaxsiy xususiyatlar, hayot tarzi, madaniy muhit va moda tendensiyalari bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

Bugungi kunda kiyim dizaynida ranglardan maqsadli foydalanish dizaynerning muhim vazifalaridan biridir. Ranglarni to‘g‘ri tanlash libosning badiiy qiymatini oshiradi, uning shakli va detallarini ajratib ko‘rsatadi hamda yaxlit obraz yaratishga yordam beradi. Shu sababli ranglarning xususiyatlarini o‘rganish va ularni inson ruhiyati bilan bog‘liq holda tahlil qilish dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Asosiy qism

Ranglarning inson ruhiyatiga ta’siri

Ranglar insonda turli hissiy taassurotlarni uyg‘otishi mumkin. Ularning ta’siri rangning o‘ziga, yorqinlik darajasiga, atrofdagi boshqa ranglarga hamda insonning shaxsiy tajribasiga bog‘liq. Shu bois bir rang turli odamlarda har xil taassurot qoldirishi mumkin.

Qizil rang ko‘pincha kuch, faollik, jo‘shqinlik va qat’iyat bilan bog‘lanadi. Kiyim dizaynida undan obrazning muayyan qismini ajratib ko‘rsatish yoki libosga kuchli vizual ta’sir berish uchun foydalaniladi. Biroq qizil rangning haddan tashqari ko‘p ishlatilishi obrazni juda keskin ko‘rsatishi mumkin. Shuning uchun uni qora, oq, kulrang kabi ranglar bilan uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiq.

Ko‘k rang sokinlik, ishonch va barqarorlik taassurotini uyg‘otishi mumkin. U klassik, kundalik va rasmiy kiyimlarda keng qo‘llanadi. To‘q ko‘k rang jiddiy va vazmin ko‘rinish yaratsa, och ko‘k rang yengil va nafis taassurot beradi. Shu sababli ko‘k rang turli yoshdagi insonlar va turli uslubdagi liboslar uchun mos keladi.

Yashil rang tabiat, yangilanish va osoyishtalik bilan bog‘liq. Kiyim dizaynida uning och va tabiiy tuslari sokin obraz yaratishda, to‘q tuslari esa jiddiyroq va nafis ko‘rinishda qo‘llanadi. Sariq rang yorqinlik va quvnoqlik bilan bog‘lanishi mumkin. U libosga jonlilik berib, e’tiborni jalb qiladi. Biroq sariq rangni boshqa ranglar bilan muvozanatli birlashtirish zarur.

Qora rang klassik uslub, jiddiylik va nafislikni ifodalashda keng ishlatiladi. U boshqa ranglar bilan oson uyg‘unlashadi va libos siluetini aniqroq ko‘rsatishga

yordam beradi. Oq rang esa soddalik, poklik va yengillik taassurotini yaratadi. Qora va oq ranglarning o‘zaro kontrasti zamonaviy hamda klassik kiyim dizaynida keng qo‘llanadi.

Binafsharang ijodkorlik, o‘ziga xoslik va sirli obraz bilan bog‘lanishi mumkin. Shu sababli undan avangard, sahna va zamonaviy moda liboslarida foydalaniladi. Kulrang va bej kabi neytral ranglar esa vazminlik va soddalikni ifodalab, boshqa ranglarni ta’kidlash uchun qulay asos yaratadi.

Shuni ta’kidlash kerakki, ranglarning ruhiyatga ta’sirini qat’iy va hamma uchun bir xil qoida sifatida qabul qilib bo‘lmaydi. Insonning ranglarga munosabati uning tarbiyasi, madaniyati, shaxsiy xotiralari va muayyan vaziyat bilan ham belgilanadi.

Rang tanlash va insonning individual uslubi

Kiyim tanlashda insonning shaxsiy didi muhim ahamiyatga ega. Rang tanlovi insonning o‘zini qanday namoyon etishni istashi, kundalik faoliyati va kiyimdan kutayotgan qulayligiga bog‘liq bo‘lishi mumkin. Masalan, yorqin ranglarni tanlaydigan insonlar o‘z obrazida e’tiborni jalb qilishni istashi mumkin, neytral ranglarni afzal ko‘radiganlar esa soddalik va o‘zaro uyg‘unlikka ko‘proq ahamiyat berishi mumkin. Biroq bunday xususiyatlar insonning xarakterini aniq belgilab bermaydi.

Kiyim rangini tanlashda yosh, kasb, fasl, tadbir turi va shaxsiy ehtiyojlar ham hisobga olinadi. Rasmiy kiyimlarda ko‘pincha qora, kulrang, to‘q ko‘k va oq ranglar ishlatiladi. Kundalik kiyimlarda esa rang tanlash imkoniyati kengroq bo‘lib, inson o‘z didiga mos turli ranglardan foydalanishi mumkin. Bayramona va sahna liboslarida yorqin ranglar, kontrastlar hamda noodatiy rang birikmalari obrazning o‘ziga xosligini kuchaytiradi.

Individual uslubni yaratishda ranglarning takrorlanishi ham muhim. Masalan, kiyim, poyabzal va aksessuarlarda bir xil yoki bir-biriga yaqin ranglardan foydalanish yaxlit ko‘rinish hosil qiladi. Bitta yorqin rangni asosiy obraz ichida

alohida detal sifatida qo‘llash esa libosga urg‘u beradi. Bunday yondashuv kiyimning ortiqcha rang-barang bo‘lib ketishining oldini oladi.

Kiyim dizaynida ranglar uyg‘unligi

Ranglar uyg‘unligi libosning badiiy ko‘rinishini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Dizayner ranglarni tanlashda ularning o‘zaro munosabati, yorqinligi, to‘qligi va kiyim shakliga ta’sirini hisobga olishi kerak. Ranglarning to‘g‘ri uyg‘unlashuvi libosning asosiy g‘oyasini ochib beradi va uning estetik qiymatini oshiradi.

Monoxromatik uyg‘unlikda bitta rangning turli tuslari ishlatiladi. Masalan, och binafsharang, o‘rta binafsharang va to‘q binafsharangni birlashtirish orqali sokin, yaxlit obraz yaratish mumkin. Bunday usul libosning shakli, mato tuzilishi va detallariga e’tiborni kuchaytiradi.

Kontrast ranglar esa bir-biridan keskin farq qilgani sababli kuchli vizual ta’sir hosil qiladi. Masalan, qora va oq, binafsharang va sariq kabi ranglar birgalikda ishlatilganda libosning ayrim qismlari ko‘zga yaqqol tashlanadi. Bunday usul avangard va zamonaviy dizaynda ayniqsa samarali bo‘lishi mumkin. Biroq kontrast ranglarning miqdori va joylashuvi muvozanatli bo‘lishi zarur.

Bir-biriga yaqin ranglardan foydalanish esa yumshoq va uyg‘un ko‘rinish beradi. Masalan, ko‘k, moviy va ko‘kimtir-yashil ranglar birgalikda ishlatilganda o‘zaro mos obraz hosil qiladi. Bunday rang birikmalari kundalik, romantik va klassik liboslar yaratishda qo‘l keladi.

Rang tanlashda matoning xususiyatlari ham e’tiborga olinishi kerak. Silliq va yaltiroq matolar rangni yorqinroq ko‘rsatishi mumkin, mat va dag‘al tuzilishdagi materiallarda esa rangning taassuroti boshqacha bo‘ladi. Shuningdek, yorug‘lik sharoiti ham rangni idrok etishga ta’sir qiladi. Shu sababli dizayner libosning rangini tanlashda mato namunalarini turli yorug‘likda ko‘rib chiqishi maqsadga muvofiq.

Zamonaviy modada ranglarning o‘rni

Zamonaviy moda ranglardan nafaqat bezak vositasi, balki dizayn g‘oyasini ifodalash usuli sifatida ham foydalanadi. Ranglar orqali kolleksiyaning mavzusi,

kayfiyati va umumiy yo‘nalishi namoyon etiladi. Masalan, tabiiy ranglar sokinlik va tabiat bilan bog‘liq g‘oyalarni ifodalashi mumkin. Metallik tuslar, qora va binafsharang uyg‘unligi esa futuristik yoki avangard obraz yaratishda qo‘llanadi.

Dizayner kolleksiya yaratishda rang palitrasini oldindan belgilashi muhim. Palitradagi asosiy ranglar kolleksiyaning umumiy yo‘nalishini belgilasa, qo‘shimcha ranglar alohida detallarni ajratib ko‘rsatadi. Ranglar sonini me’yorida saqlash liboslarning o‘zaro bog‘liqligini ta’minlaydi. Shu bilan birga, har bir libosda shakl, material va rang uyg‘unligi orqali o‘ziga xoslik yaratish mumkin.

Ranglarning kiyim tanlashga ta’sirini o‘rganish dizaynerga iste’molchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq tushunish imkonini beradi. Chunki muvaffaqiyatli libos nafaqat chiroyli ko‘rinishi, balki uni kiyadigan insonning didi, qulayligi va shaxsiy uslubiga ham mos kelishi kerak.

Xulosa

Ranglar kiyim dizaynida insonning estetik didi va individual uslubini ifodalovchi muhim vositadir. Ranglarni to‘g‘ri tanlash va uyg‘unlashtirish libosning badiiy ko‘rinishini yaxshilaydi hamda kerakli taassurotni shakllantirishga yordam beradi. Shu sababli dizayner ranglarning xususiyatlarini, mato bilan uyg‘unligini va insonning individual ehtiyojlarini hisobga olishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bulatov S. S. Rangshunoslik. — Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2009.
2. Xudayberganov R. A. Rangshunoslik va kompozitsiya asoslari. — Toshkent: Cho‘lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2019.
3. Xudayberganov R. Rangshunoslik asoslari. — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.